

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 15 maja 2013r. Socrates Investment Spółka Akcyjna z (...) w K. wniosła o zasądzenie od (...) Spółki Akcyjnej w B. kwoty 8.553.214,26 zł z ustawowymi odsetkami od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty i kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego. Na uzasadnienie swojego roszczenia powód wskazał, że dochodzona pozwem kwota stanowi odsetki od wypłaconej po terminie „dywidendy” należnej za rok 2009 od (...) S.A. z siedzibą w R., (...) S.A. z siedzibą w B., (...) S.A., z siedzibą w B. oraz (...) S.A., z siedzibą w N. (których następcą prawnym jest pozwana (...) S.A.), nabyte przez powódkę w drodze umów cesji od akcjonariuszy ww. czterech spółek.

(pozew k. 2-22)

W odpowiedzi na pozew pozwana spółka wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie kosztów procesu według norm przepisanych w tym kosztów zastępstwa procesowego. Na uzasadnienie swojego stanowiska pozwana podniosła m.in. iż roszczenie o wypłatę spornej dywidendy stało się wymagalne dopiero z chwilą prawomocnego zakończenia postępowań w sprawach o stwierdzenie nieważności uchwał Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszy spółek, których jest następcą prawnym, a których dotyczy spór, o podziale zysku za 2009 r. w zakresie ustalenia tzw. dnia dywidendy. Nadto pozwana podniosła również, iż na skutek postanowień o zabezpieczeniu powództw o stwierdzenie nieważności tych uchwały – poprzez zakaz ich wykonania w zakresie wypłaty dywidendy – do momentu prawomocnego zakończenia tego postępowania nie mogła dokonać tej wypłaty. Pozwana podniosła także zarzuty dotyczące treści umów cesji zwartych przez powódkę z byłymi akcjonariuszami, w brzmieniu których powódka nabyła tylko uprawnienia do odsetek na wypadek zwłoki w wypłacie dywidendy (której po stronie pozwanej nie było), a nie na wypadek opóźnienia w jej wypłacie. Pozwana podniosła wreszcie zarzuty dotyczące uprawnień do dywidendy co do poszczególnych akcjonariuszy, od których prawa swoje wywodzi pozwana, a to: brak istnienia wierzytelności w stosunku do osób, które przestały być akcjonariuszami przed 26 czerwca 2010 r. (datą jednej z uchwał), brak uprawnienia do cesji wierzytelności (z uwagi na nienabycie przez następców prawnych niektórych z akcjonariusz praw do dywidendy) oraz błędu w obliczeniu liczby akcji przysługujących niektórym z akcjonariuszy.

(odpowiedź na pozew k. 70-79)

Pismem procesowym z dnia 26 lipca 2013 r. strona powodowa zmieniła żądanie pozwu w ten sposób, iż wniosła o zasądzenie kwoty 8 538 717,51 zł, a w zakresie kwoty 14 496,75 zł cofnęła pozew ze zrzeczeniem się roszczenia, przyznając okoliczność, iż czterej akcjonariusze (...) S.A. wyzyli się swoich akcji przed dniem 26 czerwca 2010 r. co zmniejszyło dochodzoną wierzytelność o 13 210,25 zł. Powódka przyznała również okoliczność, że w przypadku 2 akcjonariuszy (...) S.A. w umowach wskazana została zbyt wysoka ilość akcji przysługujących tym akcjonariuszom, co zmniejszyło jej wierzytelność o 1 286,50 zł. Strona powodowa odniosła się też do pozostałych zarzutów pozwanej podniesionych w pozwie, podtrzymując swoją dotychczasową argumentację, w tym do zarzutów dotyczących treści umów cesji, wskazując na omyłkę w sformułowaniu wzorca umowy. Na potwierdzenie tej okoliczności do pisma tego oraz kolejnych pism procesowych strona powodowa załączyła aneksy do umów nabycia wierzytelności wyjaśniające, że zgodnie z wolą stron tych umów dotyczyły one przelewu wierzytelności z tytułu opóźnienia w wypłacie dywidendy. W zakresie zarzutów dotyczących nabycia praw do wierzytelności na skutek nabycia spadku po zmarłych akcjonariuszach, strona powodowa złożyła postanowienia o nabyciu spadku po trzech akcjonariuszach.

(pismo z załącznikami k. 3434 i nast., pisma z 5 sierpnia 2013 r. k. 3694 i nast., z 12 sierpnia 2013 r. k. 4574 i nast., z 2 września 2013 r. k. 4614 i nast., z 26 września 2013 r. k. 4828 i nast., z 24 lutego 2014 r. k. 4986 i nast. oraz z 5 marca 2014 r. k. 5172 i nast.)

W dalszym toku postępowania, zarówno w pismach procesowych jak i na rozprawie strony podtrzymały swoje dotychczasowe stanowiska, rozszerzając dotychczas podnoszoną argumentację.

(ww. pisma strony powodowej, pismo pozwanej z dnia 17 września 2013 r. k. 4815 i nast., protokół rozprawy k. 5242)

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany (...) Spółka Akcyjna z siedzibą w B. jest następcą prawnym spółek: (...) S.A. z siedzibą w R., (...) S.A. z siedzibą w N., (...) S.A. z siedzibą w B. oraz (...) S.A. z siedzibą w B.. Spółki te zostały przejęte przez Pozwanego w wyniku uchwał o połączeniu spółek, w których pozwany występował jako spółka przejmująca.

(okoliczności niesporne, odpis z rejestru przedsiębiorców KRS k. 31 i nast.)

Zgodnie z uchwałą nr 22 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 26 czerwca 2010 r., dokonano podziału zysku spółki za rok obrotowy obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. w kwocie 1.558.156.545,05 zł (jeden miliard pięćset pięćdziesiąt osiem milionów sto pięćdziesiąt sześć tysięcy pięćset czterdzieści pięć złotych pięć groszy) w ten sposób, że kwotę 1.431.000.000 zł (jeden miliard czterysta trzydzieści jeden milionów złotych) przeznaczono na wypłatę dywidendy. Jednocześnie ustalono dzień dywidendy na 17 sierpnia 2010 r., a termin wypłaty dywidendy na dzień 30 sierpnia 2010 r.

(okoliczności niesporne, protokół zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 26 czerwca 2010 r. - akt notarialny sporządzony przez notariusza A. G., prowadzącą kancelarię notarialną w B., Rep. A Nr 4537/2010 k.50 i nast.)

Zgodnie z uchwałą nr 3 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 29 czerwca 2010 r., dokonano podziału zysku spółki za rok obrotowy obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. w kwocie 403.097.597,43 zł (czterysta trzy miliony dziewięćdziesiąt siedem tysięcy pięćset dziewięćdziesiąt siedem złotych czterdzieści trzy grosze) w ten sposób, że kwotę 402.626.400 zł (czterysta dwa miliony sześćset dwadzieścia sześć tysięcy czterysta złotych) przeznaczono na wypłatę dywidendy. Jednocześnie ustalono dzień dywidendy na 17 sierpnia 2010 r., a termin wypłaty dywidendy na dzień 30 sierpnia 2010 r.

(okoliczności niesporne, protokół Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 29 czerwca 2010 r. - akt notarialny sporządzony przez notariusza B. G. z Kancelarii Notarialnej w Z., wraz z protokołem z dnia 6 lipca 2010 r. - Rep. A Nr 5793/2010 k.2454 i nast.)

Zgodnie z uchwałą nr 4 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 30 czerwca 2010 r., dokonano podziału zysku spółki za rok obrotowy obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. w kwocie 159.897.859,85 zł (sto pięćdziesiąt dziewięć milionów osiemset dziewięćdziesiąt siedem tysięcy osiemset pięćdziesiąt dziewięć złotych osiemdziesiąt pięć groszy) w ten sposób, że kwotę 66.990.000 zł (sześćdziesiąt sześć milionów dziewięćset dziewięćdziesiąt tysięcy złotych) przeznaczono na wypłatę dywidendy. Jednocześnie ustalono dzień dywidendy na 17 sierpnia 2010 r., a termin wypłaty dywidendy na dzień 27 sierpnia 2010 r.

(okoliczności niesporne, protokół Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 30 czerwca 2010 r. - akt notarialny sporządzony przez notariusza B. G. z Kancelarii Notarialnej w Z., Rep. A nr 5545/2010 k.2469 i nast.)

Zgodnie z uchwałą nr 3 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 21 czerwca 2010 r., dokonano podziału zysku spółki za rok obrotowy obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r. w kwocie 165.354.626,12 zł (sto sześćdziesiąt pięć milionów trzysta pięćdziesiąt cztery tysiące sześćset dwadzieścia sześć złotych dwanaście groszy) w ten sposób, że w całości przeznaczono go na wypłatę dywidendy. Jednocześnie ustalono dzień dywidendy na 17 sierpnia 2010 r., a termin wypłaty dywidendy na dzień 30 sierpnia 2010 r.

(okoliczności niesporne, protokół Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 21 czerwca 2010 r. — akt notarialny sporządzony przez notariusza L. P. z Kancelarii Notarialnej w G., Rep. A Nr 5201/2010 k.2508 i nast.)

Wyrokiem z dnia 29 kwietnia 2011 r., sygn. X GC 316/10, Sąd Okręgowy w Łodzi stwierdził nieważność uchwały nr 22 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 26 czerwca 2010 r. w zakresie § 2 tej uchwały, w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy.

Wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 r., sygn. I ACa 909/11, Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację od powyższego wyroku złożoną przez Pozwanego.

Wyrokiem z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. II CSK 300/12, Sąd Najwyższy oddalił skargę kasacyjną Pozwanego od powyższego wyroku Sądu Apelacyjnego.

(odpisy wyroków: Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2011 r., sygn. X GC 316/10 k.2447, Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 20 grudnia 2011 r., sygn. I ACa 909/11 k.2449 oraz Sądu Najwyższego z dnia 7 lutego 2013 r., sygn. II CSK 300/12 k. 2451)

Wyrokiem z dnia 2 marca 2011 r., sygn. I ACa 14/11, Sąd Apelacyjny we Wrocławiu stwierdził nieważność uchwały nr 3 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 29 czerwca 2010 r. - w zakresie § 2 tej uchwały, w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy oraz stwierdził nieważność uchwały nr 4 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 30 czerwca 2010 r. - w zakresie § 2 tej uchwały, w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy.

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2012 r., sygn. V CSK 294/11, Sąd Najwyższy odrzucił skargę kasacyjną Pozwanego.

(odpis wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 2 marca 2011 r., sygn. I ACa 14/11 k.3038, odpis postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 22 czerwca 2012 r., sygn. V CSK 294/11 k. 3040)

Wyrokiem z dnia 22 czerwca 2011 r., sygn. I ACa 322/11, Sąd Apelacyjny w Szczecinie stwierdził nieważność uchwały nr 3 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 21 czerwca 2010 r. w zakresie § 1 ust. 2 tej uchwały, w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy. Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2012 r., sygn. II CSK 764/11, Sąd Najwyższy odrzucił skargi kasacyjne Pozwanego i interwenienta ubocznego.

(odpis wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 czerwca 2011 r., sygn. I ACa 322/11 k.3047, odpis postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2012 r., sygn. II CSK 764/11 k.3049)

We wszystkich wskazanych wyżej sprawach roszczenia o stwierdzenie nieważności lub uchylenie wskazanych wyżej uchwał walnych zgromadzeń akcjonariuszy zostały zabezpieczone poprzez ustanowienie zakazów wykonania zaskarżonych uchwał do czasu prawomocnego zakończenia postępowań.

Postanowienia Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 września 2010 r., sygn. I ACz 757/10 zostało ono wydane już po tym, jak wskazana w nim uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy Pozwanego została wykonana, gdyż do dnia 30 sierpnia 2010 r. zarząd Pozwanego wypłacił dywidendę akcjonariuszom uprawnionym do dywidendy w świetle zaskarżonej uchwały, a więc posiadającym akcje spółki w dniu 17 sierpnia 2010 r.

(okoliczności niesporne, postanowienia:

- Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 września 2010 r., sygn. I ACz 757/10 k.3063,
- Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 20 lipca 2010 r., sygn. VI GCo 53/10 k. 3064,
- Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 29 września 2010 r., sygn. I ACz 1348/10 k. 3067,
- Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 20 lipca 2010 r., sygn. VI GCo 52/10 k. 3071,
- Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 23 września 2010 r., sygn. I ACz 1322/10 k. 3074,

- Sądu Okręgowego w Szczecinie z dnia 4 sierpnia 2010 r., sygn. VIII GC 232/10 k. 3079,

- Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 29 września 2010 r., sygn. I ACz 593/10 k.3080)

Po wydaniu przez Sąd Apelacyjny w Łodzi powołanego wyżej wyroku z dnia 20 grudnia 2011 r. Pozwany wypłacił uprawnionym osobom (w tym również osobom wskazanym w załączniku nr 6 do pozwu) zaległą dywidendę, wraz z odsetkami za opóźnienie za okres od dnia wydania powyższego wyroku do dnia zapłaty.

Po wydaniu przez Sąd Apelacyjny we Wrocławiu oraz Sąd Apelacyjny w Szczecinie powołanych wyżej wyroków Pozwany wypłacił uprawnionym osobom (w tym również osobom wskazanym w załącznikach nr 23, 25 i 27 do pozwu) zaległą dywidendę, wraz z odsetkami za opóźnienie za okres od dnia wydania powyższych wyroków do dnia zapłaty. W przypadku (...) S.A. jako podstawę wypłaty zaległej dywidendy Pozwany powołał omyłkowo wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 8 lipca 2011 r., sygn. I ACa 690/11 i w związku z tym wypłacił odsetki od zaległej dywidendy od daty tego wyroku.

(okoliczności niesporne, zawiadomienie o wypłacie dywidendy z dnia 21 grudnia 2011 r. k. 2452, zawiadomienia o wypłacie dywidendy dla akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 28 kwietnia 2011 r. k. 3055, o wypłacie dywidendy dla akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 8 lipca 2011 r. k.3057 oraz o wypłacie dywidendy dla akcjonariuszy (...) S.A. z dnia 22 czerwca 2011 r. k.3060)

Powód nabył od akcjonariuszy (byłych akcjonariuszy) Pozwanego wierzytelności wobec Pozwanego o zapłatę odsetek za opóźnienie w wypłacie dywidendy należnej tym akcjonariuszom na podstawie uchwały nr 22 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy spółki (...) S.A. w R. (obecnie: (...) S.A. w B.) z dnia 26 czerwca 2010r.

W części umów, na podstawie których Powód nabył wierzytelności o odsetki od akcjonariuszy spółki (...) S.A., wskazano jako datę początkową liczenia odsetek dzień 1 września 2010 r., w części zaś datę tę wskazano na dzień 31 sierpnia 2010 r.

W części umów zawartych pomiędzy powodem a byłymi akcjonariuszami (...) S.A. w § 1 pkt definiującym wierzytelność będącą przedmiotem tych umów znalazło się sformułowanie „w związku z opóźnieniem w wypłacie dywidendy (...) akcjonariuszowi przysługuje (...) wierzytelność o zapłatę odsetek za zwłokę z tytułu nieterminowej wypłaty dywidendy (...)”.

(lista wierzytelności wobec Pozwanego nabytych przez Powoda k. 66, lista akcjonariuszy spółki (...) S.A. (obecnie: (...) S.A.), od których Powód nabył wierzytelności dochodzone w niniejszym pozwie k.67 i nast., umowy zlecenia wraz z powierniczym przelewem wierzytelności oraz umowy przelewu wierzytelności zawarte przez Powoda z akcjonariuszami (...) S.A. k. 117-2352)

Za wyjątkiem wymienionych poniżej, osoby, od których Powód nabył wskazane wyżej wierzytelności, w dniu 26 czerwca 2010 r., były akcjonariuszami spółki (...) S.A. w R. (obecnie: (...) S.A. w B.) i przysługiwały im akcje tej spółki w ilości wynikającej z księgi akcyjnej (...) S.A. i potwierdzonej w umowach zawartych pomiędzy powodową spółką a tymi akcjonariuszami.

Akcjonariusze J. M. (1), J. J. (1), P. C. i L. W. przestali być akcjonariuszami Spółki przed tą datą na skutek zamiany akcji.

Akcjonariusz A. S. (1) posiadająca 3 316 akcji (l.p. (...)) zmarła w dniu 3 lipca 2005 r. Spadek po niej postanowieniem Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 30 października 2008 r. sygn. akt I Ns 485/08 nabyli M. S. (1), E. P., M. G. i M. S. (2) po 1/4 (jednej czwartej części) każde z nich.

Dział spadku po A. S. (1) nie został przeprowadzony.

Umowę przelewu odsetek przysługujących od 1 105 akcji zawarła z powodem w dniu 4 września 2012 r. jedynie M. G. (umowa nr 1300h, poz. 1295 na liście).

Akcjonariusz Z. F. posiadający 5 211 akcji (liczba porządkowa w księdze akcyjnej (...)) zmarł w dniu 18 maja 2010 r. Spadek po nim w całości nabyła G. F. postanowieniem Sądu Rejonowego w Belchatowie z dnia 23 czerwca 2010 r. sygn. akt I Ns 337/11, która zawarła w dniu 25 kwietnia 2012 r. z powodem umowę przelewu odsetek przysługujących od tej ilości akcji (umowa nr 261h, poz. 261 na liście).

Akcjonariusz J. J. (2) posiadający (...) akcji (l.p. (...)) zmarł w dniu 24 czerwca 2011 r. Spadek po nim w całości nabyła J. J. (3) postanowieniem Sądu Rejonowego w Belchatowie z dnia 28 lipca 2011 r. sygn. akt I Ns 473/11, która zawarła w dniu 4 września 2012 r. z powodem umowę przelewu odsetek przysługujących od tej ilości akcji (umowa nr 724h, poz. 723 na liście).

(okoliczności niesporne i przyznane, w tym oświadczenie pełnomocnika powoda – protokół rozprawy z 5 marca 2014 r. k. 5243 00:12:41 oraz oświadczenie pełnomocnika pozwanej – protokół rozprawy z 5 marca 2014 r. k. 5243 00:07:05, księga akcyjna (...) S.A. według stanu na dzień 26 czerwca 2010 r. k.3222 i nast., pismo (...) k. 3397, akt zgonu k. 3398, postanowienia spadkowe k. 3691-3693, lista akcjonariuszy spółki (...) S.A., od których Powód nabył wierzytelności dochodzone w niniejszym pozwie k.67 i nast., umowy nr 261h k. 128, umowa nr (...) h k. 767, umowa nr 1295h k. 1621)

Wyżej wskazane osoby posiadające akcje (...) S.A. na dzień 26 czerwca 2010 r. zbyły te akcje przed dniem 17 sierpnia 2010 r., a to w związku z realizacją prawa do zamiany akcji w trybie art. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o zasadach nabywania od Skarbu Państwa akcji w procesie konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego (Dz. U. Nr 191, poz. 1367, z późn. zm.).

(okoliczności niesporne, księga akcyjna (...) S.A. według stanu na dzień 17 sierpnia 2010 r. k. 2353 i nast.)

Powód nabył również od akcjonariuszy (byłych akcjonariuszy) spółek: (...) S.A., z siedzibą w B., (...) S.A., z siedzibą w B. oraz (...) S.A., z siedzibą w N., wierzytelności wobec Pozwanego (jako następcy prawnego wszystkich tych spółek) o zapłatę odsetek za opóźnienie w wypłacie dywidendy należnej tym akcjonariuszom na podstawie odpowiednio: uchwały nr 3 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy spółki (...) S.A. z dnia 29 czerwca 2010 r., uchwały nr 4 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy spółki (...) S.A. z dnia 30 czerwca 2010 r. oraz uchwały nr 3 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy spółki (...) S.A. z dnia 21 czerwca 2010 r.

Wśród wierzytelności wobec Pozwanego o zapłatę odsetek za opóźnienie w wypłacie dywidendy znajduje się również wierzytelność Powoda, wynikająca z faktu, że poprzednik prawny Powoda - spółka (...) Investment Sp. z o.o. w K., która została przejęta przez Powoda w wyniku połączenia spółek, była akcjonariuszem (...) S.A.

(okoliczności niesporne, lista wszystkich wierzytelności nabytych przez Powoda wobec Pozwanego dochodzonych w niniejszym pozwie k.66, lista akcjonariuszy spółki (...) S.A., od których Powód nabył wierzytelności dochodzone w niniejszym pozwie k.2515, umowy zlecenia wraz z powierniczym przelewem wierzytelności oraz umowy przelewu wierzytelności zawarte przez Powoda z akcjonariuszami (...) S.A. k.2516-2539, lista akcjonariuszy spółki (...) S.A., od których Powód nabył wierzytelności dochodzone w niniejszym pozwie, wraz z wierzytelnością przysługującą samemu Powodowi k.2540, umowy zlecenia wraz z powierniczym przelewem wierzytelności oraz umowy przelewu wierzytelności zawarte przez Powoda z akcjonariuszami (...) S.A. k. 2541-2571, lista akcjonariuszy spółki (...) S.A., od których Powód nabył wierzytelności dochodzone w niniejszym pozwie k.2572, umowy zlecenia wraz z powierniczym przelewem wierzytelności oraz umowy przelewu wierzytelności zawarte przez Powoda z akcjonariuszami (...) S.A. k.2573-2611)

W części umów zawartych pomiędzy powodem a byłymi akcjonariuszami ww. spółek w § 1 pkt definiującym wierzytelność będącą przedmiotem tych umów znalazło się sformułowanie „w związku z opóźnieniem w wypłacie

dywidendy (...) akcjonariuszowi przysługuje (...) wierzytelność o zapłatę odsetek za zwłokę z tytułu nieterminowej wypłaty dywidendy (...)."

(umowy jw.)

Osoby, od których Powód nabył wskazane wierzytelności oraz poprzednik prawny Powoda odpowiednio w dniach: 29 czerwca 2010 r., 30 czerwca 2010 r. oraz 21 czerwca 2010 r. były akcjonariuszami odpowiednio spółek: (...) S.A., (...) S.A. oraz (...) S.A. i przysługiwały im akcje tych spółek w ilości wynikających z ksiąg akcyjnych tych spółek, potwierdzonych w umowach zawartych pomiędzy powodem a tymi akcjonariuszami, przy czym akcjonariusze (...) SA J. M. (2) posiadał 4 095 akcji, a nie jak wskazano w umowie (...) akcji, zaś B. M. posiadał 1 952, a nie 7 214 akcji.

(księga akcyjna (...) S.A. według stanu na dzień 29 czerwca 2010 r. k. 2612 i nast., księga akcyjna (...) S.A. według stanu na dzień 30 czerwca 2010 r. k. 2703 i nast. oraz k. 3317 i nast., okoliczności niesporne i przyznane)

Wskazane wyżej osoby zbyły posiadane przez siebie akcje powołanych wyżej spółek przed dniem 17 sierpnia 2010 r., a to w związku z realizacją prawa do zamiany akcji w trybie art. 5 ustawy z dnia 7 września 2007 r. o zasadach nabywania od Skarbu Państwa akcji w procesie konsolidacji spółek sektora elektroenergetycznego (Dz. U. Nr 191, poz. 1367, z późn. zm.).

(księga akcyjna (...) S.A. według stanu na dzień 17 sierpnia 2010 r. k. 2829 i nast., księga akcyjna (...) S.A. według stanu na dzień 17 sierpnia 2010 r. k. 2917 i nast., okoliczności niesporne)

Pismami z dnia 12, 19 i 28 lutego 2013 r., z dnia 11, 12 i 28 marca 2013 r. oraz z dnia 10 kwietnia 2013 r. Powód zawiadomił Pozwanego o nabyciu wskazanych w niniejszym pozwie wierzytelności przesyłając jednocześnie zestawienia nabytych wierzytelności oraz wezwał Pozwanego do zapłaty.

Pismem z dnia 18 kwietnia 2013 r. (datowanym 18 lutego 2013 r., doręczonym 18 kwietnia 2013 r.) Powód wezwał Pozwanego do zapłaty kwoty należnej mu jako następcy (...) spółki (...) Investment Sp. z o.o.

Pozwany odmówił zapłaty żądanej kwoty w odpowiedzi na pismo z dnia 12 lutego 2013 r., a terminy zapłaty wskazane w kolejnych pismach również upłynęły bezskutecznie.

(okoliczności niesporne, zawiadomienie o nabyciu wierzytelności wraz z wezwaniem do zapłaty z dat jw. k. 3088-3147, pismo Pozwanego k.3086)

W okresie od 16 lipca 2013 r. do 10 lutego 2014 r. powodowa spółka zawarła z większością akcjonariuszy, w umowach z którymi znalazło się ww. stwierdzenie o nabywaniu wierzytelności w postaci odsetek z tytułu zwłoki w wypłacie dywidendy jednobrzmiące aneksy do „Umowy zlecenia wraz z powierniczym przelewem wierzytelności oraz umowy przelewu wierzytelności”, w których zawarto stwierdzenie, że strony tych umów przez „zwłokę” rozumieją „opóźnienie w zapłacie dywidendy” i potwierdzają, iż zgodnie z wolą stron zwarta umowa dotyczy przelewu wierzytelności z tytułu opóźnienia w wypłacie dywidendy.

Aneksy takie nie zostały zawarte z 24 akcjonariuszami, w umowach z którymi znalazło się sformułowanie „odsetki za zwłokę”.

Łączna kwota wierzytelności nabytych od ww. osób wg tego wyliczenia wyniosła 8 538 717,51 zł.

(aneksy k. 3501-3690, k. 3697-4549, k. 4577-4586, k.4617-4790, k. 4832-4958, k. 5012-5164 oraz k. 5210-5218, lista wierzytelności nabytych od byłych akcjonariuszy (...) S.A., (...) S.A., (...) S.A. i (...) S.A. k. 5219-5241, okoliczność przyznana - oświadczenie pełnomocnika powoda – protokół rozprawy z 5 marca 2014 r. k. 5243 00:10:11)

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów i zważył co następuje:

Powyższy stan faktyczny został ustalony jako zasadniczo niesporny w oparciu o zgodne twierdzenia stron oraz powołane dowody w postaci dokumentów, tak urzędowych jak i prywatnych. Żaden z powyższych dowodów nie został zakwestionowany przez strony, a w zakresie dokumentów, których strona powodowa nie załączyła do pozwu (w tym m.in. księgi akcyjnej (...) Spółki Akcyjnej na dzień 21 czerwca i 17 sierpnia 2010 r.), strona pozwana wprost złożyła oświadczenia, iż okoliczności te nie są sporne (protokół rozprawy z dnia 5 marca 2014 r. k. 5242 00:07:05).

W odniesieniu do okoliczności co do których strona pozwana nie wypowiedziała się wprost, a w szczególności co do zgodności list akcjonariuszy i ilości posiadanych przez nich akcji zarówno na dzień podjętych uchwał o wypłacie dywidendy jak i na dzień wypłaty dywidendy, a także wysokości dywidendy przypadającej na 1 akcje i wysokości dywidendy przysługującej każdemu z akcjonariuszy, od których wywodzi swoje prawa powód, Sąd okoliczności te – jako niezaprzeczone – na podstawie przepisu art. 230 k.p.c. potraktował jako przyznane.

Sąd miał przy tym na uwadze, że w odpowiedzi na pozew strona pozwana skonkretyzowała zarzuty co do osób akcjonariuszy, którzy zbyli akcje przed datą spornej uchwały, którzy zmarli przed tą datą (lub przed datą zawarcia umów cesji na których powódka opiera swoją legitymację) oraz co do której powódka mylnie oznaczyła ilość posiadanych przez nich akcji. Takie sformułowanie wyraźnych zarzutów, również w świetle złożonych dokumentów jak księgi akcyjne, listy akcjonariuszy i umowy z nimi, pozwala w ocenie Sądu na przyjęcie tezy, iż w pozostałym zakresie okoliczności te nie były przedmiotem sporu. Odnosi się to przede wszystkim do innych akcjonariuszy wymienionych w piśmie (...), z których jednak pozwana zakwestionowała prawa jedynie 4 osób. Przyjmując te okoliczności za przyznane Sąd miał też na uwadze, że same księgi akcyjne pozwanej nie były prowadzone precyzyjnie (np. znajdowała się w nich wg stanu na dzień 26.06.2010 r. akcjonariusz A. S., która zmarła wszakże w 2005 r.)

W tym miejscu podnieść należy, iż mając na uwadze treść art. 207 i 217 k.p.c. Sąd nie pominął dowodów z dokumentów zgłoszonych przez stronę powodową dopiero w piśmie zawierającym ustosunkowanie się do odpowiedzi na pozew i dalszych pismach w postaci aneksów do umów przelewów oraz postanowień spadkowych. Uwzględnienie tych dowodów nie spowodowała zwłoki w rozpoznaniu sprawy, a ich zgłoszenie (choć w przypadku postanowień spadkowych możliwe już na etapie wniesienia pozwu) było w oczywisty sposób uzasadnione zarzutami podniesionymi przez pozwaną w odpowiedzi na pozew i miało istotne znaczenia dla sprawy.

Zgodnie z przepisem art. 481 k.c. odsetki przysługują za opóźnienie chociażby wierzyciel nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Wskazany przepis statuuje bardzo surowy reżim odpowiedzialności (odpowiedzialność tzw. absolutna, za sam skutek) Dłużnik nie może się od niej uwolnić ani przez ekskulpację, ani przez powołanie na okoliczności egzoneracyjne. (por. W. Popiołek i Ł. Rolnik „Wymagalność wierzytelności o wypłatę dywidendy w przypadku zaskarżenia uchwały walnego zgromadzenia określającej dzień dywidendy” Przegląd Prawa Handlowego 2014/2 {dalej cytowany jako „W. Popiołek, „Wymagalność ...”} str 6 i cyt. piśmiennictwo)

Jest to naturalna konsekwencja opóźnienia dłużnika w spełnieniu świadczenia (por. Z. Gawlik w Komentarzu do art. 481 kc - System Informacji Prawnej LEX 19/2013; A. Janiak w głosie do wyroku SN z dnia 28.05.1999 r., sygn. II CKN 196/98 — osp 2000/7-8/115; W. Popiołek w: K. Pietrzykowski Komentarz do kodeksu cywilnego, t. I, Warszawa 2009, str. 66)

Dłużnik popada w opóźnienie, jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie (...), także wtedy, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia, chyba że wierzyciel wyraził zgodę na zmianę tego terminu. (wyrok Sądu Najwyższego 13 października 1994, I CRN 121/94, Lex)

Odsetki wg art. 481 k.c., odmiennie niż w przypadku zwłoki którą definiuje art. 476 k.c., należą się bez względu na okoliczność czy przyczyny niespełnienia leżą po stronie dłużnika

Strona powoda dochodzi w niniejszym procesie roszczenia o zapłatę odsetek za opóźnienie w wypłacie dywidendy, nabytych w drodze umów przelewów wierzytelności zawartych z osobami, będącymi akcjonariuszami wymienianych

już wielokrotnie czterech spółek, których następcą prawnym jest pozwana, w dniu podjęcia przez Walne Zgromadzenia Akcjonariuszy tych spółek uchwał o przeznaczeniu części zysku do podziału (czyli tzw. ww. dywidenda), a częściowo także należnej jej z tytułu posiadania - na tę samą datę - akcji (...) S.A., której następcą prawnym jest pozwana.

Prawo powoda do uzyskania tego świadczenia, a obowiązek pozwanej do jego spełnienia wynika z uchwał podjętych

- w dniu z dnia 26 czerwca 2010 r. zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. o nr 22 o dokonaniu podziału zysku spółki za rok obrotowy obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r.

- w dniu 29 czerwca (...). zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. o nr 3 o dokonaniu podziału zysku spółki za rok obrotowy obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r.

- w dniu 30 czerwca 2010 r. zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. o nr 4 o dokonaniu podziału zysku spółki za rok obrotowy obejmujący okres od dnia 1 stycznia 2009 r. do dnia 31 grudnia 2009 r.

- w dniu 21 czerwca 2010 r. zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy spółki (...) Spółka Akcyjna o nr 3 o dokonaniu podziału zysku Spółki za okres od 1 stycznia 2009 roku do dnia 31 grudnia 2009 roku

Pozwana spółka jest następcą prawnym wszystkich czterech wyżej wskazanych spółek. W oparciu więc o postanowienia art. 494 § 1 k.s.h. pozwana spółka wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki wskazanych wyżej spółek, jako spółek przejętych.

We wszystkich tych uchwałach ustalono tzw. dzień dywidendy (dzień, na który ustalane jest prawo do dywidendy) na dzień 17 sierpnia 2010 r. oraz ustalono termin jej wypłaty do dnia 30 sierpnia 2010 roku.

Wobec stwierdzenia nieważności ww. uchwał w zakresie ustalenia dnia dywidendy na 17 sierpnia 2010 roku odpowiednio wyrokami

- Sąd Okręgowy w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2011 r., sygn. X GC 316/10, od którego apelacja oddalona została wyrokiem z dnia 20 grudnia 2011 r., sygn. I ACa 909/11, Sąd Apelacyjny w Łodzi w sprawie uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) Elektrownia (...),

- Sąd Apelacyjny we Wrocławiu z dnia 2 marca 2011 r., sygn. I ACa 14/11 w sprawie uchwały nr 3 zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. oraz w sprawie uchwały zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A. oraz

- Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 22 czerwca 2011 r., sygn. akt I ACa 322/11, w sprawie uchwały zwyczajnego walnego zgromadzenia akcjonariuszy (...) S.A.

za dzień dywidendy, a więc dzień ustalania kręgu akcjonariuszy uprawnionych do udziału w podziale zysku do tego przeznaczonego, traktować należy dzień podjęcia tych uchwał.

Sprawy powyższe toczyły się z powodztwa różnych akcjonariuszy, ale z mocy art. 427 § 1 k.s.h. w zw. z art. 427 § 4 k.s.h., wyroki w nich zapadłe mają moc obowiązującą w stosunkach między spółką w wszystkim jej akcjonariuszami.

Ma to o tyle istotne znaczenie, iż według pierwotnej treści uchwał w zakresie dnia dywidendy, powód (jego poprzednicy prawni) nie był do niej uprawniony i dopiero wskutek stwierdzenia nieważności uchwał znalazł się w kręgu podmiotów uprawnionych do jej otrzymania.

Ostatecznie pozwana spółka wypłaciła uprawnionym osobom (w tym powodowi i osobom, od których wywodzi on swoją legitymację procesową) zaległą dywidendę wraz z odsetkami za okres od dnia wydania powyższych, prawomocnych i wykonalnych wyroków do dnia zapłaty. Wpłata ta nastąpiła odpowiednio w dniu 21 grudnia 2011 r. co do akcjonariuszy (...) Elektrownia (...), w dniu 28 kwietnia 2011 r. co do akcjonariuszy (...) Elektrownia (...),

w dniu 8 lipca 2011 r. co do akcjonariuszy (...) Kopalnia (...) i w dniu 22 czerwca 2011 r. co do akcjonariuszy (...) Zespół Elektrowni (...).

Opóźnienie w spełnieniu świadczenia należy rozumieć jako nie spełnienie go w terminie, w którym powinno być spełnione. W przypadku spornej dywidendy – termin ten określały uchwały przeznaczające część zysku spółek, których następcą jest pozwana - do podziału (art. 348 § 4 k.s.h.)

Termin spełnienia świadczenia w postaci wypłaty dywidendy wynika więc nie tyle z właściwości zobowiązania, co raczej z treści czynności prawnej, z której powstaje obowiązek jej wypłaty (a więc „jest oznaczony”), ale nie zmienia to faktu, że wymagalność roszczenia o nią nie jest zależna od wezwania spółki (dłużnika) do wykonania zobowiązania przez akcjonariusza (wierzyciela) (art. 455 k.c.). Spółka zatem powinna wypłacić dywidendę niezwłocznie po upływie terminu przewidzianego na jej wypłatę. Dłużnik spełnia świadczenie niezwłocznie, jeżeli dokonuje go nie później niż w terminie, który przy zachowaniu należytej staranności i uwzględnieniu obiektywnych warunków, w jakich działa spółka - jest niezbędny do przygotowania wypłaty. W wypadku opóźnienia w wypłacie dywidendy akcjonariusz (wierzyciel) może żądać odsetek.

Termin ten w przypadku spornych uchwały był ustalony na dzień 30 sierpnia 2010 r., a uchwały te w tym zakresie nie były kwestionowane i są ważne.

Przyjęcie istnienia stanu opóźnienia jest możliwe wówczas, gdy dłużnik nie spełnia w terminie świadczenia pieniężnego określonego co do wysokości. (por np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2010 r., sygn akt III CSK 308/09, Lex).

Skoro zaś wspomniane uchwały określiły wysokość zysku przeznaczonego do podziału, to – bez względu na spór co do kręgu uprawnionych akcjonariuszy, a właściwie w obu przypadkach (czy to kręgu uprawnionych zgodnie z jej pierwotnym brzmieniem, czy kręgu uprawnionych wg treści uchwały w brzmieniu wynikającym z wyroku stwierdzającego jej częściową nieważność) – wysokość świadczenia, do którego spełnienia zobowiązana była pozwana (jej poprzednicy prawni) była określona. Zmieniała się tylko suma do wypłaty przypadająca na każdego z uprawnionych.

Dłużnik – pozwana spółka nie spełniła świadczenia (wypłaty dywidendy) na rzecz powoda (jego poprzedników prawnych) w pierwszym rzędzie z przyczyn leżących w treści uchwały, ale także z racji zakazu ich wykonywania wynikającego z postanowień sądowych zabezpieczających powództwa o stwierdzenia nieważności uchwał statuujących taki właśnie zakaz ich wykonywania.

Niewątpliwie więc nie spełniła tego świadczenia w terminie bez swojej winy. Nie oznacza to jednak, że świadczenie to nie istniało i nie było wymagalne. Taki bowiem skutek wynika z wyroków stwierdzających nieważność uchwał.

Sporne w sprawie są zasadniczo trzy kwestie o charakterze ogólnym. Pierwsza z nich dotyczy legitymacji procesowej powodowej spółki w odniesieniu do części dochodzonego przez nią roszczenia.

W odniesieniu do zarzutu braku legitymacji procesowej powoda opartego na sformułowaniu zawartym w części umów przelewów wierzytelności, w świetle którego umowy te dotyczyły odsetek za zwłokę w wypłacie dywidendy, Sąd nie uznał tego zarzutu za uzasadniony z kilku powodów. Po pierwsze strona powodowa przedstawiła, szereg aneksów do tych umów, w których ich strony sprecyzowały rozumienie użytych tam pojęć „zwłoka” i „opóźnienie”.

Co prawda nie zostały przedstawione aneksy z wszystkimi byłymi akcjonariuszami spółek, których następcą prawnym jest pozwana. Jednakże za przyjęciem takiej wykładni tych umów, z której wynika, że faktyczną wolą ich stron i celem ich zawarcia było przeniesienie na powódkę roszczeń o zapłatę wierzytelności w postaci odsetek za opóźnienie w zapłacie dywidendy przemawiają dalsze argumenty.

I tak, już w treści pierwotnych umów zawarto sformułowanie „w związku z opóźnieniem w wypłacie dywidendy (...) akcjonariuszowi przysługuje (...) wierzytelność o zapłatę odsetek za zwłokę z tytułu nieterminowej wypłaty

dywidendy (...). Skoro niesporne jest, że strona pozwana nie pozostawała w stanie zwłoki w wypłacie dywidendy (okoliczności tej strona powodowa nie podnosi w żadnym z pism przedprocesowych czy złożonych w toku procesu), to de facto takie sformułowanie powodowałoby bezprzedmiotowość tych umów. Skoro nie było zwłoki – to nie ma odsetek za zwłokę – i nie ma wierzytelności będących przedmiotem przelewu. Po wtóre, takie sformułowanie definicji wierzytelności będącej przedmiotem przelewu – wobec użycia w jednym zdaniu zarówno pojęcia „opóźnienia” jak i pojęcia „zwłoki” rodzi wątpliwości, których sama treść umowy nie rozwiewa. Użycie przy tym pojęcia „odsetek (...) z tytułu nieterminowej wypłaty” budzi wątpliwości jeszcze dalej idące i powoduje, iż dosłowna interpretacja tych umów – taka jak przyjmuje to pozwana – już na pierwszy rzut oka wydaje się być nieuzasadniona i zbyt daleko idąca.

Przyjmując więc reguły wykładni oświadczeń woli wynikające z przepisu art. 65 k.c. dla ustalenia treści oświadczeń stron zawartych w tych umowach należało by badać przede wszystkim zgodny zamiar stron i cel umowy oraz okoliczności, w których złożono te oświadczenia woli. Zasadniczo badanie takie z reguły sprowadza się do przeprowadzenia dowodu z przesłuchania stron na te okoliczności. Dowód ten jednak nie jest jedynym możliwym środkiem dowodowym, który zamiar stron i cel umowy może wyjaśnić i może być, stosownie do okoliczności, zastąpiony innymi dowodami. W przypadku rozpoznawanej sprawy takimi dowodami są niewątpliwie złożone przez stronę powodową ww. aneksy. Ich sporządzenie i złożenie do akt sprawy pozwala z jednej strony uniknąć prowadzenia długiego i utrudnionego postępowania polegającego na przesłuchaniu znacznie ponad 1000 osób, z którymi powódka zawierała sporne umowy. Z drugiej strony, treść tych aneksów jednoznacznie wyjaśnia zamiar stron, a w świetle powołanego już faktu braku sporu co do nieistnienia stanu zwłoki po stronie pozwanej w sposób nie budzący wątpliwości wskazuje rzeczywisty cel i przedmiot tych umów.

Uznać należało więc, iż umowy te dotyczyły odsetek z tytułu opóźnienia (nieterminowego) wypłacenie dywidendy.

Pomimo niezłożenia przez stronę powodową aneksów zawartych z wszystkimi osobami, które przelały na jej rzecz swoje wierzytelności, Sąd zastosował jednakową regułę interpretacyjną w stosunku do wszystkich ww. umów. Stosowanie różnej wykładni, w świetle przyjętych powyżej założeń i przedstawionych argumentów, świadczyłoby bowiem o braku konsekwencji i podważało samo w sobie zasadność tego toku rozumowania i przyjętej wykładni. Zarówno z treści przytaczanego § 1 wszystkich spornych umów w ich pierwotnym brzmieniu, jak i z faktu przedstawienia tak wielu aneksów można wyprowadzić wniosek, iż taki cel i zamiar stron dotyczył wszystkich tych umów, a nie tylko tych „aneksowanych”.

Sąd pominął w tym zakresie argumenty strony pozwanej dotyczące profesjonalnego charakteru działalności prowadzonej przez stronę powodową i jej winy w niewłaściwym opracowaniu „wzorca” umowy o przelew spornych wierzytelności. Rygor zwiększonego miernika należytej staranności wymaganej od profesjonalisty (art. 355 § 2 k.c.) odnosi się do dłużnika (którym powódka nie jest) i w tej sprawie zastosowania nie znajduje. Dla kwestii interpretacji umowy między powódką a osobami nie będącymi stroną postępowania wymóg zwiększonej staranności nie ma znaczenia, gdyż nie jest to norma stanowiąca podstawę do dokonywania wykładni takich umów.

Dwie pozostałe sporne kwestie sporne o ogólnym charakterze dotyczą zaś samej zasady wymagalności roszczenia o wypłatę dywidendy w sytuacji jak wyżej opisana oraz prawa i daty jego powstania do naliczania odsetek od niej za opóźnienie w jej wypłacie. I tak primo, czy tak określony termin spełnienia świadczenia ulega zmianie ze względu na fakt, że prawo powoda do dywidendy zaktualizowało się z chwilą wydania wyroków stwierdzającego nieważność uchwały w zakresie daty dywidendy (czyli daty ustalania kręgu akcjonariuszy uprawnionych) i wynika z treści tych wyroków. Inaczej mówiąc czy roszczenie powoda było wymagalne przed datą, w której wydany został wyrok stwierdzający nieważność uchwały. S. zaś, czy na prawo do żądania zapłaty odsetek mają wpływ (i jaki) postanowienia o zabezpieczeniu powództw o stwierdzającego nieważność uchwały poprzez zakaz ich wykonywania.

W ocenie Sądu obie te sporne kwestie należy traktować jako wskazane w treści art. 481 k.c. „okoliczności za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności”, które jednak zgodnie z tym przepisem nie zwalniają dłużnika – pozwanej spółki z obowiązku zapłaty odsetek.

Ani jedna ani druga kwestia nie ma wpływu na termin spełnienia świadczenia w postaci podziału zysku, który to termin wynika tylko i wyłącznie z uchwał określających dzień wypłaty dywidendy. Oceny tej nie zmienia ani argumentacja prawna podnoszona przez stronę pozwaną, ani argumenty podniesione w załączonych do odpowiedzi na pozew opiniach prawnych prof. A. K. i prof. W. P. (1), ani też stanowisko doktryny zawarte w cytowanym już artykule autorstwa m.in. tego ostatniego (W. P., „Wymagalność ...”, str 6-11)

Pierwsze ze wskazanych zagadnień sprowadza się de facto do oceny jaki jest skutek wyroku stwierdzającego nieważność uchwały.

Sąd Okręgowy w pełni podziela tezę i wywodu uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 września 2013 r. w sprawie III CZP 13/13 (Lex; dalej cyt. jako „uchwała”) o charakterze i skutkach wyroku sądu stwierdzającego nieważność uchwały. Bez szczegółowego cytowania argumentacji, która legła u podstaw tej uchwały podnieść należy najistotniejsze elementy takiego stanowiska prawnego. Zaskarżona uchwała Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy (...) jest więc dotknięta nieważnością względną, wyrok sądu stwierdzający jej nieważność ma charakter konstytucyjny i choć stwierdza nieważność uchwały ex tunc to jego skutki powstają z chwilą jego wydania. Uchwała (...) nie jest więc nieważna od początku i trzeba wyroku do jej wykluczenia z obrotu, w tym znaczeniu, że do czasu takiego wyroku uchwała pozostaje w obrocie i rodzi skutki prawne.

Jednakże z uchwały Sądu Najwyższego Sąd Okręgowy w tej sprawie wywodzi inne skutki niż strona pozwana.

Mianowicie, w konsekwencji powyżej stanowiska, na skutek wyroku stwierdzającego nieważność uchwały nie można mówić o automatycznej nieważności czy nieistnieniu wszystkich zdarzeń powstałych w związku z funkcjonowaniem takiej uchwały (...) w obrocie. Mowa tu o sferze zdarzeń, które można określić jako „pozytywne” – czyli takie, które na skutek takiej uchwały (...) faktycznie zaszły, zaistniały.

Odnosi się do np. przy uchwałach dotyczących wyboru członków zarządu do działań tych członków powołanych nieważną uchwałą - zgodnie z zasadą ciągłości organów spółki; czy sfery ochrony praw osób trzecich, które działały w zaufaniu do treści uchwały nie posiadając informacji o jej nieważności i na jej podstawie dokonały czynności prawnych rodzących określone skutki.

W zakresie dywidendy, skutek taki wynika np. z art. 350 § 1 k.s.h., zgodnie z którym akcjonariusz w dobrej wierze nie ma obowiązku zwrotu nienależnie wypłaconej dywidendy, jeżeli uzyskał ją w dobrej wierze, a więc np. na skutek uchwały (...), której później stwierdzono nieważność.

Można więc powiedzieć, że stanowisko przyjęte przez Sąd Najwyższy w pewnym sensie upraszcza ocenę skutków uchwał (...) i pewność co do stosunków prawnych, które kreuja. Jednocześnie nie ogranicza ono możliwości kwestionowania tych skutków i ich ograniczania jeszcze przed wydaniem przez sąd prawomocnego wyroku stwierdzającego nieważność uchwały. (por dr Radosław L. K., P. F., „Konstytucyjny charakter wyroku sądu stwierdzającego nieważność, glosa do uchwały SN z 18.9.2013 r., II CZP 13/13”, D. do Monitora Prawniczego nr 1/2014, str 6)

Natomiast wsteczne działanie wyroku stwierdzającego nieważność uchwały powoduje, że te zdarzenia które na skutek nieważnej uchwały nie zaszły, ale powinny zajść, należy - w ocenie Sądu i na gruncie przyjętego stanowiska - traktować jako skuteczne z mocą wsteczną. Wyrok stwierdzający nieważność uchwały przywraca bowiem stan prawny jaki powinien istnieć i to ze skutkiem od daty tej uchwały.

Inaczej mówiąc – nieważność względna ma takie znaczenie, że wyrok ją stwierdzający nie usuwa ex lege pozytywnych (w sensie zaistniałych) skutków uchwały, ale przywraca (z mocą wsteczną) stan zgodny z prawem w zakresie tego czego ziszczeniu się funkcjonowanie uchwały w obrocie się przeciwstawiało.

W sferze omawianych odsetek, taka właśnie odwrotna sytuacja dotyczy prawa do dywidendy wynikającego z wyroku stwierdzającego nieważność uchwały w zakresie ustalenia daty dywidendy. Wyrok taki bowiem stwierdza też i tylko (!),

że krąg uprawnionych należy ustalać na inną datę niż w pierwotnym brzmieniu uchwały, ale nie zmienia ani wysokości części zysku przeznaczonego do wypłaty ani daty jej wypłaty (czyli daty spełnienia świadczenia, od bezskutecznego upływu której należą się odsetki).

Skoro mowa o skutkach *ex tunc* wyroku, to znaczy że od początku uprawniony do dywidendy był krąg akcjonariuszy wynikający z uchwały (...) w kształcie określonym wyrokiem stwierdzającym w części nieważność tej uchwały. Wracając do wcześniejszego przykładu, respektowanie uchwały wyraża się właśnie w brak możliwości żądania zwrotu dywidendy od akcjonariuszy, którzy uzyskali jej wypłatę na podstawie uchwały wg jej brzmienia w kształcie przed stwierdzeniem jej nieważności. Respektowanie uchwały nie oznacza zaś przyjęcia, że dywidenda wcześniej należała się komuś innemu czy w innej wysokości, bowiem od początku dywidenda nienależała się ani nikomu innemu ani w innej wysokości niż wynikałoby to z treści uchwały ustalonej na skutek wyroku sądu stwierdzającego jej nieważność.

Na gruncie niniejszej sprawy, wymagalność roszczenia pominiętych pierwotnie akcjonariuszy (powoda) faktycznie jest skutkiem wyroku stwierdzającego nieważność uchwały, ale skoro wyrok ten ma moc *ex tunc* to stan opóźnienia w wypłacie dywidendy także jest wsteczny.

Odnosząc się do podnoszonej przez pozwaną analogii do wyroku rewaloryzującego świadczenia, stwierdzić należy, iż porównanie to nie do końca jest trafne, gdyż - choć w obu przypadkach wyroki sądów (stwierdzającego nieważność uchwały i zasądzającego zwaloryzowane świadczenie) są konstytutywne, to waloryzacja ma skutki *ex nunc* (od daty wyroku) i stąd odsetki od takiego świadczenia zasądzane są od daty tego wyroku.

Nadto orzecznictwo powoływane przez pozwaną pochodzi już sprzed pewnego czasu i analogia ta nie do końca jest przydatna. Jako kontrargument można podnieść, iż orzecznictwo sądów powszechnych i Sądu Najwyższego ewaluowało w zakresie orzekania o odsetkach np. co do świadczeń, których wysokość ustalana jest także dopiero w wyroku, a odsetki uznawane są obecnie za należne od daty wymagalności świadczenia, którego wysokość ustalana jest wyrokiem. (jak np. w wyrokach zasądzających zadośćuczynienie). Argument ten Sąd podnosi bez wdawania się w szczegółową analizę charakteru takich wyroków, a jedynie jako przykład przytaczany tylko jako kontrargument dla rozumowania strony pozwanej; nie jako analogie do której sam się odwołuje.

W odniesieniu do tego argumentu pozwanej można podnieść (o czym więcej dalej), iż orzecznictwie przeważa obecnie pogląd, iż funkcja odszkodowawcza odsetek przeważa nad ich funkcją waloryzacyjną, co także ma istotne znaczenia dla podważenia powołanej argumentacji pozwanej.

Na marginesie stwierdzić też trzeba, iż podniesiona w doktrynie teza o „kolejności” prawa do dywidendy i prawie do odsetki inaczej ustalonym dla każdej z grupy akcjonariuszy (czy to pierwotnie uprawnionych czy uprawnionych dopiero na skutek wyroku stwierdzającego nieważność uchwały) (por. W. Popiołek, „Wymagalność ...”, str. 10-11) jest oparta na całkowicie pozbawionym podstaw prawnym różnicowaniu podstawy prawnej roszczenia akcjonariuszy o wypłatę dywidendy i wskazując na przyjęte przez niego założenie, że inna jest podstawa prawna roszczenia tych pierwszych a inna tych ostatnich, sama w sobie w znacznym stopniu podważa całą argumentację autora tej publikacji co do omawianego roszczenia.

Skoro uchwała (...) była nieważna i to *ex tunc* to nie można tak dzielić akcjonariuszy. Podstawą roszczenia o wypłatę dywidendy w przypadku wszystkich uprawnionych akcjonariuszy jest tylko i wyłącznie uchwała (...) o przeznaczeniu zysku do podziału (i ew. dacie wypłaty). Wyrok stwierdzający nieważność uchwały nie stanowi w żadnym wypadku podstawy prawnej takiego roszczenia, a ma (w przypadku tu omawianym) znaczenie jedynie w sferze ustalenia kręgu osób uprawnionych do dywidendy.

Wszystkim uprawnionym akcjonariuszom udział w zysku należał się w tej samej kolejności i w tym samym momencie, tj. w momencie podjęcia uchwały (...) w tym zakresie. Wypadek kiedy dłużnik ma wątpliwości czy nie wie kto jest uprawniony do świadczenia albo powstał spór, kto jest wierzycielem, jest zaś uregulowanym w prawie cywilnym. Na tę właśnie okoliczność wprowadzona została instytucja dająca dłużnikowi możliwość złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu (art. 467 k.c.). Samo zaistnienie takiej sytuacji nie zmienia faktu zaistnienia stanu opóźnienia ani nie

powoduje zwolnienia dłużnika od ryzyka zapłaty odsetek za opóźnienie. Dopiero ewentualnie złożenia świadczenia do depozytu ma skutki spełnienia świadczenia (art. 470 k.c.), a – uprzedzając tu dalsze wywodu co do skutków zabezpieczenia powództwa poprzez zakaz wykonania uchwały – podjęciu tej czynności udzielone w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały zabezpieczenie nie stało na przeszkodzie (por. poniżej).

Sąd zdaje sobie sprawę, iż zarzucając autorowi bezpodstawność odmiennego traktowania akcjonariuszy sam nie ucieka od pewnego dualizmu i przyjmuje stanowisko oparte na dwojakim sposobie oceniania skutków wyroku stwierdzającego nieważność uchwały. Jednakże z przyczyn wskazanych powyżej, a także wspomianej już roli odsetek stoi na stanowisku, iż takie różnicowanie skutków takiego wyroku jest nieodzowne. Co prawda bowiem w zakresie skutków pozytywnych zaskarżonej uchwały (...) nie można ich negować z samego faktu zapadnięcia takiego wyroku, to o ile chodzi o sferę negatywnych skutków nieważnej uchwały, z racji mocy wstecznej wyroku stwierdzającego nieważność uchwały uznać należy, że głównym jego celem w tym zakresie jest przywrócenie stanu zgodnego z prawem - takiego jaki zaistniałby gdyby zaskarżona uchwałą była prawidłowa - i właśnie w zakresie skutki wyroku stwierdzającego nieważność uchwały muszą być oceniane jako zaistniałe ex tunc.

Przechodząc do drugiego z argumentów podnoszonych przez stronę pozwaną na uzasadnienie jej stanowiska, a mianowicie kwestii zabezpieczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały poprzez zakaz jej wykonywania i jego wpływu na powstanie roszczenia o odsetki stwierdzić należy, że już choćby z szerokiego omówienia tej kwestii przez doktrynę (por. W.Popiołek, „Wymagalność ...”, str. 6-9) i przedstawionych tam licznych argumentów na uzasadnienie obu możliwych do przyjęcia skutków takiego postanowienia na kwestię wymagalności i stanu opóźnienia w spełnieniu świadczenia wynika, że zagadnienia tego nie można ocenić jednoznacznie.

O ile jednak na potrzeby doktryny kwestię tę można pozostawić jako nierozstrzygniętą i nie odrzucać żadnego ze stanowisk, to dla celów wyrokowania w postępowaniu sądowym konieczne jest jednoznaczne ustalenia czy postanowienia w przedmiocie zabezpieczenia poprzez zakaz wypłaty dywidendy kształtuje więź obligacyjną między obowiązany i uprawniony i czy ma wpływ na termin spełnienia świadczenia w postaci wypłaty dywidendy.

W ocenie Sądu przeważają argumenty, że zakaz wykonania uchwały wprowadzony jako zabezpieczenie powództwa o stwierdzenie jej nieważności nie uchyla prawa wierzyciela – uprawnionego akcjonariusza do odsetki, w tym znaczeniu, że takie zabezpieczenie nie powoduje, aby dłużnik przestał być w stanie opóźnienia w spełnieniu świadczenia w postaci wypłaty dywidendy.

Za taki rozumowaniem przemawiają przede wszystkim następujące argumenty:

1) analogicznie do argumentacji o skutkach wyroku stwierdzającego nieważność uchwały – postanowienia zabezpieczające nie zmienia daty spełnienia świadczenia – w jego skutku w postaci zakazu wykonania uchwały (de facto wypłaty dywidendy) nie ma zwłoki po stronie dłużnika, ale nadal zachodzi tu sytuacja w której nie spełnia on świadczenia z powodu „okoliczności za które nie ponosi odpowiedzialności”. Jak podnosi W. P. (za J.Jagiela „Tymczasowa ochrona prawna w postępowaniu cywilnym, W-wa 2007, str. 299) „procesowe zabezpieczenie roszczenia stanowi ochronę o charakterze tymczasowym, zawiera określenie stanu, jaki chwilo powinien być utrzymany (...)”. Wydanie takiego postanowienia zabezpieczającego nie przesunę terminu wymagalności i nie ma charakteru trwałego. Sąd zabezpieczając powództwo nie może wszak ingerować w stosunek obligacyjny łączący strony i będący podstawą ich roszczeń i nie ma uprawnień do „odroczenia” wymagalności roszczenia.

Jak już podnoszono, z istoty roszczenia o odsetki za opóźnienie wynika, że dłużnik przed zapłatą takich odsetek nie może się bronić tym, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie ponosi odpowiedzialności. Reżim odpowiedzialności dłużnika z tytułu naruszenia terminowości w wykonaniu świadczenia pieniężnego jest bardzo surowy, uznawany wręcz za przykład odpowiedzialności absolutnej.

2) wydane przez Sąd postanowienia zabezpieczające ma na celu i jego istotą jest wszakże ochrona interesu uprawnionych (w tym wypadku pominiętych pierwotnie akcjonariusz) i nie można wyciągać z niego takiego skutku,

w efekcie które miałyby ono jednocześnie ograniczać ich ewentualne uprawnienia do żądania odsetek za opóźnienie (por. podobnie W. P. „Wymagalność ...”, str. 9)

Wyrażony w powołanych postanowieniach zakaz wykonania uchwał walnych zgromadzeń dotyczył uchwał o treści zaskarżonej powództwami o stwierdzenie nieważności lub uchylenie danej uchwały w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy, a więc uchwał, które przewidywały wypłatę dywidendy na rzecz określonego kręgu akcjonariuszy danej spółki. Zakaz wykonania uchwał dotyczył więc wyłącznie zakazu wypłaty dywidendy tym osobom, które zgodnie z treścią zaskarżonych uchwał miały być uprawnione do uzyskania dywidendy, a nie byłyby uprawnione do jej uzyskania w razie stwierdzenia nieważności lub uchylenia danej uchwały w części dotyczącej ustalenia dnia dywidendy. Wynika to z istoty postępowania zabezpieczającego, które ma zapobiec sytuacji, w której wydane w postępowaniu spornym orzeczenie sądu nie będzie mogło być wykonane lub też jego wykonanie okaże się utrudnione. Udzielone zabezpieczenia miały zapobiec wypłacie dywidendy tym osobom, które byłyby do dywidendy nieuprawnione w sytuacji stwierdzenia nieważności lub uchylenia zaskarżonych uchwał, a tym samym zabezpieczyć możliwość wykonania uchwał w stosunku do osób, które na skutek stwierdzenia ich nieważności lub uchylenia stały się uprawnionymi do dywidendy. W odniesieniu do zabezpieczeń udzielonych przez Sąd Okręgowy w Legnicy oraz Sąd Okręgowy w Szczecinie powyższe dodatkowo wynika wprost z treści wydanych postanowień, gdzie Sądy jednoznacznie wskazały, że zakaz wykonania uchwał odnosi się do tego ich elementu, który dotyczy ustalenia dnia dywidendy.

Ze swej istoty uzyskanie zabezpieczenia dochodzonego roszczenia nie może działać na niekorzyść osoby, której przysługuje roszczenie chronione dokonany zabezpieczeniem. Przypomnieć należy, że z mocy art. 427 ksh roszczenie o stwierdzenie nieważności lub uchylenie uchwały walnego zgromadzenia akcjonariuszy zgłoszone przez jednego akcjonariusza działa również na rzecz pozostałych akcjonariuszy pozostających w takiej samej sytuacji prawnej i faktycznej, jak akcjonariusz wnoszący powództwo, a zatem uzyskane przez niego zabezpieczenie de facto zabezpiecza też roszczenia pozostałych akcjonariuszy znajdujących się w tożsamej sytuacji prawnej i faktycznej. Byłoby sprzeczne z istotą instytucji zabezpieczenia twierdzenie, że skorzystanie z procesowego uprawnienia do uzyskania zabezpieczenia roszczenia przez jednego akcjonariusza może mieć jakikolwiek negatywny wpływ na materialnoprawne roszczenie o zapłatę odsetek za opóźnienie, przysługujące temu akcjonariuszowi oraz pozostałym akcjonariuszom, wobec których wydany wyrok stwierdzający nieważność zaskarżonej uchwały również wywiera skutki prawne.

3) (jak już wyżej wskazywano) aktualna pozostaje kwestia złożenia sumy dywidendy do depozytu – co w świetle k.c. – zwolniłoby pozwaną od odpowiedzialności za opóźnienie (por. także W. P. „Wymagalność ...”, str. 8). Podjęciu tej czynności udzielone w sprawie o stwierdzenie nieważności uchwały zabezpieczenie nie stało na przeszkodzie. Choć zabezpieczenie to dotyczyło roszczeń niepieniężnych to wnioski takie można wszak wyprowadzić pośrednio z treści art. 742 § 1 zdanie 2 k.p.c. w zw. z art. 755 § 1 zdanie 1 in fine. Nadto, w rezultacie tej czynności interes tak uprawnionych jak i obowiązanych nie dozna żadnego uszczerbku, a więc funkcja zakazu wykonywania uchwały (wynikająca z udzielonego zabezpieczenia) zostaje zachowana i spełniona. Argumenty strony pozwanej co do wątpliwości w przedmiocie ewentualnego braku zgody sądu na złożenie kwoty dywidendy do depozytu są raczej nieaktualne na gruncie rozpoznawanego sporu. Skoro bowiem z uchwały wynikał termin wypłaty dywidendy i nie był on przedmiotem zaskarżenia w procesie o stwierdzającego nieważność uchwały to zakładanie a priori takiej decyzji sądu ‘depozytowego’ raczej nie jest uzasadnione. Warunkiem złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego jest wykazanie, iż istnieje spór co do tego, kto jest wierzycielem (zgodnie z art. 467 pkt 1 k.p.c. wątpliwości w tej kwestii nie byłyby wystarczające - dłużnik może złożyć przedmiot świadczenia do depozytu, jeżeli „nie wie”, kto jest wierzycielem). Istnienie sporu w tym zakresie potwierdzało wszakże wytoczenie powództwa zmierzającego do wzruszenia uchwały, która rozstrzygała o kręgu wierzycieli (por. również W. P. „Wymagalność ...”, str. 9). Wreszcie, rozważania pozwanej w tym zakresie, mają charakter jedynie czysto teoretycznych przypuszczeń – pozwana spółka-obowiązana-dłużnik nie podjęła wszakże nawet próby takiego sposobu uwolnienia się od odpowiedzialności.

Zauważyć wreszcie należy, iż orzecznictwie przeważa obecnie przytaczany już pogląd o przewadze funkcji odszkodowawczej odsetek nad ich funkcją waloryzacyjną. W drodze analogii do tezy wynikającej np. z wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 28 października 2011 r., (sygn. akt VI ACa 247/11, Lex) stwierdzić można, że w sytuacji zachodzącej w niniejszej sprawie zasądzenie odsetek od daty wyroku stwierdzającego nieważność

uchwały prowadziłyby w istocie do ich umorzenia za okres przed datą tego wyroku i stanowiło nieuzasadnione uprzywilejowanie dłużnika. Jak podniesiono w uzasadnieniu cyt. orzeczenia, takie rozstrzygnięcie może skłaniać niekiedy do jak najdłuższego zwlekania z opóźnianiem świadczenia pieniężnego - w oczekiwaniu na orzeczenia sądu znoszące obowiązek zapłaty odsetek za wcześniejszy okres.

Podnieść można także w tym zakresie jako dodatkowy argument (choć o nieco pozaprawnym charakterze), że pozwana (w części w jakiej nie dokonała ich wypłaty przed udzieleniem omawianych zabezpieczeń) korzystała z środków (niemałych wszakże) przeznaczonych na dywidendę po terminie jej wypłaty przez znaczny okres. Natomiast uprawnieni w świetle prawa (czyli uchwały powziętej zgodnie z prawem – w kształcie wynikającym z wyroku stwierdzającego nieważność uchwały) akcjonariusze byli pozbawieni tej możliwości.

I jako ostateczny argument, dodatkowo można zwrócić uwagę, iż - jak trafnie podnosi strona powodowa - w odniesieniu do postanowienia Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 września 2010 r., sygn. I ACz 757/10, zostało ono wydane już po tym, jak wskazana w nim uchwała walnego zgromadzenia akcjonariuszy Pozwanego została wykonana, gdyż do dnia 30 sierpnia 2010 r. zarząd Pozwanego wypłacił dywidendę akcjonariuszom uprawnionym do dywidendy w świetle zaskarżonej uchwały, a więc posiadającym akcje spółki w dniu 17 sierpnia 2010 r. Postanowienie to więc – już w chwili wydania - było bezprzedmiotowe i jako takie nie mogło odnieść żadnych skutków prawnych.

Na zakończenie rozważań o charakterze ogólnym, wyjaśnić należy dlaczego Sąd, pomimo podniesienia takiej zarzuty w zdaniu końcowym strony pozwanej, nie zastosował w sprawie normy art. 5 k.c. i nie uznał, że dochodzenie spornych odsetek jest nadużyciem prawa, które nie może korzystać z ochrony. Pomimo wywodów pozwanej co do sprzeczności takiego skorzystania z instytucji odsetek z ich społeczno-gospodarczym przeznaczeniem i zasadami współzycia społecznego, stanowisko to nie zasługuje na uznanie z kilku powodów.

Przede wszystkim wskazać należy, w orzecznictwie – po zmianach systemowych zaszłych na przełomie lat osiemdziesiątych i dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku, i na gruncie przepisów o postępowaniu w sprawach gospodarczych utrwalił się pogląd, że art. 5 k.c. stanowiący jedynie uzupełnienie porządku prawnego wynikającego z norm prawnych którego celem jest derogowanie lub modyfikowanie przepisów obowiązującego prawa - w stosunkach dotyczących podmiotów gospodarczych (przedsiębiorców) może mieć zastosowanie tylko w szczególnie uzasadnionych przypadkach. (por np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 listopada 1996 r., sygn. akt I ACr 613/96, Lex)

Pomimo uchylenia tych przepisów procedury stwierdzić trzeba, iż pogląd ten zachowuje swoją aktualność – choćby z tego powodu, że nie uległy zmianie przepisy prawa materialnego nakazujące inne traktowanie podmiotów profesjonalnych (por np. 355 § 2 k.c.)

Po wtóre - zgodnie z poglądem utrwalonym w judykaturze tak samo długo, o fundamentalnym znaczeniu w spornej kwestii - jeżeli chodzi o roszczenia o odsetki w wysokości określonej ustawą ich żądanie z reguły nie jest sprzeczne z zasadami współzycia społecznego. (por wyrok Sądu Najwyższego z dnia 7 maja 1997 r, sygn. akt I CKN 106/97, Lex). Tę ostatnią zasadę, jak ocenia to Sąd, trzeba rozumieć w ten sposób, iż w konkretnym wypadku, muszą zachodzić szczególnie uzasadnione, wyjątkowe okoliczności, których dopiero zaistnienie mogłoby uzasadniać potraktowanie roszczenia odsetkowego jako nadużycia prawa podmiotowego. Takiego stanu rzeczy strona pozwana w niniejszej sprawie jednakże nie tylko nie wykazała, ale nawet nie wskazała na jego istnienie.

Wreszcie w kwestii zastosowania art. 5 k.c. pamiętać trzeba, że z ochrony takiej nie może korzystać ten kto sam zasad współzycia społecznego nie stosuje czy choćby je narusza. W tym kontekście, niewątpliwie zasadnicze znaczenie ma przytaczany już argument o korzystaniu z pieniędzy przeznaczonych na wypłatę dywidendy przez pozwanego po dacie w której faktycznie miał ją wypłacić. Gdyby pozwana spółka choć podjęta była próba złożenia tego świadczenia do depozytu, w istotnym stopniu zmieniło by to ocenę zachowania obu stron sporu. Ale fakt, że pozwana skorzystała z postanowienia zabezpieczającego i nie podjęła żadnych, w tym dopuszczalnych prawem, działań zmierzających do

uwolnienia się z obowiązku spełnienia tego świadczenia w terminie, przesądza, że na tę klauzulę powoływać się nie może.

Co do kwestii wysokości roszczenia powoda Sąd oparł się na następujących argumentach:

Strona powodowa dochodziła zapłaty odsetek za okres od dnia następnego od daty wypłaty dywidendy przewidzianego w ww. uchwałach stanowiących podstawę ich wypłaty do dnia wydania prawomocnych i wykonalnych wyroków stwierdzających nieważność tych uchwał w zakresie ustalenia dnia dywidendy na inny dzień niż data powzięcia tych uchwał. Odsetki za okres późniejszy nie były przedmiotem sporu ze względu na ich wypłacenie wraz z należną dywidendą.

Akcjonariuszom (...) Elektrownia (...) należą się odsetki za opóźnienie w wypłacie dywidendy za okres od dnia 31 sierpnia 2010 r. do dnia 20 grudnia 2011 r.

W stosunku do części akcjonariuszy tej spółki strona powoda ograniczyła swoje żądanie - z uwagi treść części umów, na podstawie których Powód nabył wierzytelności o odsetki, w których wskazano jako datę początkową liczenia odsetek dzień 1 września 2010 r. - i dochodzi odsetek za opóźnienie liczonych od tego właśnie dnia.

(...) S.A. należą się odsetki za opóźnienie w wypłacie dywidendy za okres od dnia 31 sierpnia 2010 r. do dnia 2 marca 2011 r.

(...) S.A. należą się odsetki za opóźnienie w wypłacie dywidendy za okres od dnia 28 sierpnia 2010 r. do dnia 8 lipca 2010 r. (powodany wypłacił odsetki od zaległej dywidendy liczone od dnia wydania wyroku z dnia 8 lipca 2011 r., pomimo, iż prawomocny i wykonalny wyrok stwierdzający nieważność uchwały (...) tej spółki zapadł 2 marca 2011 r.).

(...) S.A. należą się odsetki za opóźnienie w wypłacie dywidendy za okres od dnia 31 sierpnia 2010 r. do dnia 22 czerwca 2011 r.

Wyliczając należne odsetki Sąd uwzględnił okres od 31 sierpnia 2010 r., a więc dnia następnego po terminie wypłaty dywidendy wynikającym z uchwał będących podstawą jej żądania. W zakresie w którym powódka dochodzi ich od dnia 1 września 2010 r., mając na uwadze związanie treścią pozwu oraz treść umów łączących powoda z niektórymi z akcjonariuszy, Sąd uwzględnił okres od tej ostatniej daty.

Za datę końcową naliczania odsetek Sąd przyjął dni wydania prawomocnych i wykonalnych wyroków sądowych, którymi stwierdzona została nieważność poszczególnych, wyżej wskazanych uchwał, odpowiednio dla każdej ze spółek

Jak wskazano już wyżej, jako niesporne i przyznane potraktowane zostały również kwestie ilości posiadanych przez powoda i jego poprzedników prawnych akcji na dzień dywidendy, wysokość dywidendy na jedną akcję i łączną wysokość dywidendy należnej powodowi (i każdemu z jego poprzedników prawnych).

Sąd miał przy tym na uwadze, iż strona powodowa przyznała zasadność zarzutów dotyczących zbycia akcji przez 4 akcjonariuszy przed datą powzięcia uchwały, przyznającej dywidendę, oraz zasadność zarzutu nieprawidłowego wyliczenia odsetek należnych dwóm innym akcjonariuszom z powodu zawyżenia ilości posiadanych przez nich akcji. W tym zakresie powództwo zostało skutecznie (ze zrzeczeniem się roszczenia) cofnięte.

W zakresie akcjonariuszy, co do których strona pozwana podniosła zarzut ich śmierci, Sąd uznał powództwo za zasadne wobec akcjonariuszy F. i J., gdyż strona powodowa wykazała postanowieniami spadkowymi, iż osoby które rozporządziły wierzytelnościami w tym zakresie (odpowiednio G. F. i J. J. (3)) były ich wyłącznymi następcami prawnymi, a nie zostały przedstawione dowody, że prawa tych spadkobierców zostały w jakiś sposób ograniczone w tym zakresie.

Odmienne przedstawia się jednak sytuacja w stosunku do M. G., która rozporządziła prawem do odsetek należnych za opóźnienie w wypłacie dywidendy przysługującej akcjonariuszowi A. S. (1). Pomimo śmierci tej ostatniej w 2005

r. widniała ona nadal w księdze akcjonariuszy w czerwcu 2010 r. Spadek po niej nabyli mąż i 3 dzieci (w tym M. G.) po 1/4 części każde z nich. Wobec braku informacji i dowodów o przeprowadzeniu działu spadku po A. S. (1) i braku zmian wpisu w księdze akcyjnej, uznać należało, że prawa do przysługujących jej akcji weszły w całości do spadku i przysługiwały w odpowiedniej części każdemu ze spadkobierców. Każdy z nich miał prawo do rozporządzenia przysługującym mu prawem, a treść przepisu art. 1036 k.c. nie sprzeciwia się wprost dokonaniu takiego rozporządzenia. Na gruncie niniejszej sprawy stwierdzić należy, iż strona pozwana nie zakwestionowała skuteczności rozporządzenia prawem do ww. odsetek dokonany przez M. G. co do zasady. Brak jest bowiem przesłanek do stwierdzenia, że rozporządzenie to naruszałoby uprawnienia innych spadkobierców w zakresie przepisów o dziale spadku albo aby któryś z nich nie wyraził na to rozporządzenie zgody.

Jednakże skuteczność takiego rozporządzenia ogranicza się do przypadającym temu spadkobiercy udziału spadkowego. Powódka nie wykazała zaś aby osobie tej przysługiwało prawo do rozporządzenia większą ilością akcji i związaną z nimi dywidendę.

Jak wynika z umowy zawartej między powódką a M. G. dotyczyła ona prawa związanego z 1 105 akcjami, a w konsekwencji należną dywidendą w kwocie 5 270,85 zł brutto (4,77 zł na akcje) i odsetkami w wysokości 895,47 zł.

Z księgi akcyjnej (...) Elektrownia (...) wynika zaś, że A. S. (1) posiadała jedynie 3 316 akcji. Biorąc pod uwagę wielkość udziału spadkowego M. G. uznać należy więc, że przysługiwało jej prawo do rozporządzenia jedynie 829 akcjami i związanymi z nimi prawami. Wysokość przysługującej jej dywidendy wyniosła więc 3 954,33 zł, a odsetki za opóźnienie w jej wypłacie za wskazany w umowie okres kwotę 671,80 zł.

Wyliczone w oparciu o powyższe okoliczności odsetki ustawowe przysługujące powodowi wynoszą:

- w zakresie dywidendy od akcji (...) S.A. 8 178 825,33 zł

(pierwotna kwota 8.192.259,25 zł pomniejszona o cofniętą część powództwa tj 13 210,25 zł oraz pomniejszona o różnicę między wysokością odsetek należnych M. G. a wyliczonych przez stronę powodową i objętych umową z tą osobą)

- w zakresie dywidendy od akcji (...) S.A. 184 652,33 zł,

- w zakresie dywidendy od akcji (...) S.A. 42478,27 zł

(pierwotnie dochodzona kwota 43.764,77 zł pomniejszona o cofniętą część powództwa tj 1 286,50)

- oraz w zakresie dywidendy od akcji (...) S.A. wynosi 132 537,91 zł.

Łącznie należność przysługująca powodowi z tytułu opóźnienia w wypłacie dywidendy od akcji przysługujących powodowi oraz osobom od których nabył on skutecznie wierzytelności wynosi 8 538 493,84 zł i do wysokości tej kwoty Sąd uwzględnił powództwo na podstawie powołanych wyżej przepisów.

W zakresie, w którym strona powodowa cofnęła powództwo ze zrzeczeniem się roszczenia Sąd, na podstawie przepisów art. 355 § 1 k.p.c. i art. 203 § 1 k.p.c. umorzył postępowanie, uznając w świetle jego uzasadnienia opartego na nieprawidłowym, obliczeniu należności powoda cofnięcie to za dopuszczalne i skuteczne.

W pozostałym zakresie (tj. co do odsetek objętych umową z M. G. w zakresie, w którym nie miała ona prawa nimi rozporządzać), Sąd oddalił powództwo, jako nieznajdujące podstawy prawnej.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 zdanie 2 k.p.c.

Sąd potraktował stronę powodową jako przegrywającą postępowanie w zakresie oddalonej części powództwa (223,67 zł odsetek nabytych od M. G.) oraz w zakresie cofniętej części roszczenia (14 496,75 zł). Skoro cofnięcie to spowodowane było uwzględnieniem w pozwie odsetek od dywidendy akcjonariuszy którzy nie mieli do niej prawa (czy

to na skutek wcześniejszego zbycia akcji czy wobec zawyżenia ich ilości) to w istocie roszczenie strony powodowej nie było w tym zakresie uzasadnione.

Nawet jednak przy takim rozłożeniu zasady odpowiedzialności za wynik procesu strona powodowa uległa jedynie co do około 0,2 (dwóch dziesiątych) % wartości przedmiotu sporu, co stanowi niewątpliwie nieznaczną część jej żądania i uzasadnia na gruncie powołane przepisy obciążenie kosztami procesu w całości pozwanej.

Sąd nie orzekał na podstawie art. 79 k.s.c. o zwrocie opłaty sądowej od cofniętej części powództwa, mając na uwadze, że opłata należna od pozostałej jego części i tak przekracza uiszczoną przez powoda opłatę maksymalną (art. 13 ust 1 k.s.c.), a brak jest podstaw do zwrotu opłaty, który spowodowałby, iż w sprawie pobrana została ostatecznie opłata niższa niż należna.

Na koszty te winny złożyć się poniesiona przez powoda opłata sądowa w kwocie 100 000 zł oraz koszty wynagrodzenia pełnomocnika powoda z tytułu zastępstwa procesowego wraz z opłatą skarbową od odpisu pełnomocnictwa poniesione w tej sprawie w kwocie łącznie 7 217 zł.

Jednakże - na skutek pomyłki, polegającej na przeniesieniu kwoty kosztów procesu zasądzonych w wydanym w tym samym dniu wyroku w innym procesie, z powództwa innej osoby, ale przeciwko temu samemu pozwanemu i o roszczenie oparte na tej samej podstawie prawnej - Sąd w punkcie 4 wyroku uwzględnił roszczenie o zwrot kosztów procesu jedynie do wysokości kwoty 18 646 zł stanowiącej kwotę kosztów procesu zasądzonych właśnie w tej innej sprawie, prowadzonej pod sygnaturą X GC 609/13.

Pomimo, iż wpisanie tej kwoty w wyroku stanowi oczywistą omyłkę, to zgodnie z utrwalonym w orzecznictwie stanowiskiem, może być ona zmieniona jedynie w drodze środków zaskarżenia, a nie na gruncie przepisu art. 350 k.p.c., Kwota zasądzona wyrokiem, nawet jeżeli jest to tylko kwota kosztów procesu, nie może zostać sprostowana w drodze postanowienia wydanego przez sąd z urzędu czy nawet na wniosek strony, gdyż sprostowanie takie prowadziłoby niewątpliwie do merytorycznej zmiany orzeczenia.

z/ odpis wyroku za uzasadnieniem doręczyć pełn. stron 2014-04-25